

OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA XODIMLAR FAOLIYATINI MONITORING QILISHDA KPI INDIKATORLARIDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Qodirova Barno Jumanazar qizi

1-bosqich tadqiqotchisi

Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlar Markazi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 15.06.2026

Revised: 16.06.2026

Accepted: 17.06.2026

KALIT SO'ZLAR:

*KPI, monitoring,
ta'lim menejmenti,
inson resurslari, oliy
ta'lim, samaradorlik
ko'rsatkichlari, raqamli
boshqaruv, KPI
monitoring tizimi.*

Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida xodimlar faoliyatini monitoring qilishda KPI (Key Performance Indicators) indikatorlaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Zamonaviy ta'lim menejmentida xodimlar faoliyatini baholashning obyektiv, shaffof va natijador mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqot davomida professor-o'qituvchilar va ma'muriy xodimlar faoliyatini baholashning asosiy indikatorlari tahlil qilinib, KPI asosidagi monitoring tizimining konseptual modeli ishlab chiqildi. Taklif etilgan model monitoring samaradorligini oshirish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilash hamda inson resurslarini boshqarishni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kirish

Jahon miqyosida oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan islohotlar inson resurslarini boshqarishning zamonaviy usullarini joriy etishni talab qilmoqda. Universitetlarning raqobatbardoshligi ko'p jihatdan professor-o'qituvchilar va ma'muriy xodimlar faoliyatining samaradorligiga bog'liq. Shu sababli

xodimlar faoliyatini monitoring qilish va baholash tizimlarini takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi [4;5].

An'anaviy monitoring tizimlarida baholash jarayonlari ko'pincha subyektiv yondashuvlarga asoslanadi. Natijada xodimlarning haqiqiy natijadorligini aniqlash, ularning rivojlanish ehtiyojlarini belgilash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muammolar yuzaga keladi. KPI indikatorlari esa faoliyat natijalarini aniq mezonlar asosida baholash imkonini beradi.

KPI INDIKATORLARINING NAZARIY ASOSLARI

KPI (Key Performance Indicators) — tashkilot yoki xodim faoliyati samaradorligini baholash uchun qo'llaniladigan asosiy natijadorlik ko'rsatkichlaridir. Zamonaviy menejment nazariyasida KPI tizimi strategik maqsadlarga erishish darajasini aniqlashning eng samarali vositalaridan biri sifatida e'tirof etiladi [7].

Oliy ta'lim tizimida KPI indikatorlari quyidagi vazifalarni bajaradi:

- faoliyat samaradorligini baholash;
- natijadorlikni o'lchash;
- monitoring tizimini standartlashtirish;
- boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlash;
- xodimlarni rag'batlantirish.

KPI tizimining asosiy afzalligi shundaki, u xodimlar faoliyatini aniq va o'lchanadigan ko'rsatkichlar asosida baholash imkonini beradi.

OLIY TA'LIMDA KPI TIZIMINI QO'LLASHNING XORIJIY TAJRIBASI

AQSH, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya va Singapur universitetlarida KPI indikatorlari inson resurslarini boshqarishning muhim vositasi sifatida qo'llaniladi. Xususan, ilmiy faoliyat samaradorligi Scopus va Web of Science bazalaridagi nashrlar soni, iqtiboslar ko'rsatkichi hamda grant loyihalaridagi ishtirok asosida baholanadi [1;11].

Janubiy Koreya universitetlarida professor-o'qituvchilar faoliyatini baholashda o'quv, ilmiy va xalqaro faoliyat bo'yicha alohida KPI tizimi joriy etilgan. Mazkur yondashuv universitetlarning xalqaro reytinglardagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASHNING KPI INDIKATORLARI

Tadqiqot davomida oliy ta'lim muassasalari uchun quyidagi KPI indikatorlari tizimi taklif etildi.

1-jadval. Xodimlar faoliyatini baholashning KPI indikatorlari**1-jadval. Xodimlar faoliyatini baholashning KPI indikatorlari**

Faoliyat yo'nalishi	KPI ko'rsatkichlari
 O'quv faoliyati	Dars yuklamasi, ochiq darslar, uslubiy ishlanmalar
 Ilmiy faoliyat	Maqolalar, monografiyalar, grantlar
 Xalqaro faoliyat	Hamkorlik loyihalari, akademik mobillik
 Kasbiy rivojlanish	Malaka oshirish kurslari, sertifikatlar
 Jamoatchilik faoliyati	Universitet tadbirlaridagi ishtirok

Mazkur indikatorlar asosida har bir xodimning umumiy natijadorlik indeksi shakllantiriladi.

KPI ASOSIDAGI MONITORING TIZIMINING KONSEPTUAL MODELI

Taklif etilayotgan model quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Ma'lumotlarni yig'ish

KPI indikatorlarini hisoblash

Faoliyat samaradorligini baholash

Monitoring natijalarini shakllantirish

Boshqaruv qarorlarini qabul qilish

Qayta monitoring

Mazkur model monitoring jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi hamda xodimlar faoliyati bo'yicha tezkor va obyektiv ma'lumotlar olish imkonini yaratadi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot davomida oliy ta'lim muassasalarida xodimlar faoliyatini monitoring qilishning amaldagi holati tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ko'plab universitetlarda monitoring tizimi asosan hisobotlar va davriy attestatsiya natijalariga tayanadi. Bunday yondashuv xodimlarning real natijadorligini baholashda ayrim cheklovlarni yuzaga keltiradi.

KPI indikatorlari asosidagi monitoring tizimi esa xodimlar faoliyatini aniq va o'lchanadigan mezonlar asosida baholash imkonini beradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, KPI indikatorlaridan foydalanish monitoring jarayonining shaffofligini oshiradi, inson omilidan kelib chiqadigan subyektivlikni kamaytiradi hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilaydi.

Taklif etilgan KPI monitoring tizimi professor-o'qituvchilar faoliyatini beshta asosiy yo'nalish bo'yicha baholashni nazarda tutadi: o'quv faoliyati, ilmiy faoliyat, xalqaro faoliyat, kasbiy rivojlanish va jamoatchilik faoliyati. Ushbu ko'rsatkichlar xodim faoliyatining barcha muhim jihatlarini qamrab oladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, KPI monitoring tizimini joriy etish natijasida:

- monitoring natijalarining obyektivligi oshadi;
- xodimlar faoliyati bo'yicha tezkor ma'lumotlar shakllanadi;
- rag'batlantirish mexanizmlarining samaradorligi ortadi;
- boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ma'lumotlarga asoslangan yondashuv kuchayadi;
- universitetning strategik maqsadlariga erishish jarayoni jadallashadi.

Xorijiy universitetlar tajribasi ham KPI indikatorlari asosidagi monitoring tizimlari boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi [1;3;11].

KPI MONITORING TIZIMINING KONSEPTUAL DIAGRAMMASI

1-rasm. Oliy ta'lim muassasalarida KPI asosidagi monitoring tizimi modeli
(muallif tomonidan ishlab chiqilgan)

TADQIQOTNING ILMIY YANGILIGI

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

1. Oliy ta'lim muassasalari xodimlari faoliyatini monitoring qilishda KPI indikatorlaridan foydalanishning nazariy asoslari tizimlashtirildi.

2. Professor-o'qituvchilar va ma'muriy xodimlar faoliyatini baholashning kompleks KPI indikatorlari tizimi ishlab chiqildi.

3. Monitoring natijalarini boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlari bilan integratsiyalovchi KPI monitoring modeli taklif etildi.

4. Xodimlar faoliyatini baholashning shaffofligi va obyektivligini ta'minlovchi monitoring mexanizmi ishlab chiqildi.

5. KPI indikatorlari asosida inson resurslarini boshqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

TADQIQOTNING AMALIY AHAMIYATI

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida xodimlar faoliyatini monitoring qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Taklif etilgan KPI monitoring tizimi:

- professor-o'qituvchilar faoliyatini baholashning yagona mezonlarini shakllantiradi;
- monitoring jarayonlarini standartlashtiradi;
- boshqaruv qarorlarini qabul qilish samaradorligini oshiradi;
- rag'batlantirish va motivatsiya tizimlarini takomillashtirishga yordam beradi;
- inson resurslarini boshqarish sifatini oshiradi;
- universitetlar reyting ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida axborot tizimlariga integratsiya qilinishi va kadrlar boshqaruvi amaliyotida qo'llanilishi mumkin.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, KPI indikatorlari asosidagi monitoring tizimi oliy ta'lim muassasalarida xodimlar faoliyatini baholashning samarali vositasi hisoblanadi. Ushbu tizim monitoring jarayonlarining obyektivligini oshirish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilash hamda inson resurslarini boshqarish samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Taklif etilgan KPI monitoring modeli xodimlar faoliyatining asosiy yo'nalishlarini qamrab olishi, natijadorlikni aniq mezonlar asosida baholashi va monitoring natijalaridan strategik boshqaruv maqsadlarida foydalanish imkonini yaratishi bilan ahamiyatlidir.

Kelgusida KPI monitoring tizimini sun'iy intellekt texnologiyalari bilan integratsiyalash hamda monitoring natijalarini avtomatik prognozlash mexanizmlarini ishlab chiqish istiqbolli tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education. Boston, 2019.
2. Kaplan R.S., Norton D.P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Harvard Business School Press, 1996.
3. OECD. Digital Education Outlook 2023. Paris: OECD Publishing, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–5847-son Farmoni. 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–60-son Farmoni. 2022.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–158-son Farmoni. 2023.
7. Parmenter D. Key Performance Indicators: Developing, Implementing and Using Winning KPIs. Wiley, 2020.
8. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson, 2021.
9. Selwyn N. Education and Technology. Bloomsbury Academic, 2022.
10. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris, 2023.
11. Zawacki-Richter O. Research on Artificial Intelligence Applications in Higher Education. 2019.
12. Абдуқодиров А.А. Таълимда рақамли технологиялар. Тошкент, 2022.
13. Ишмухамедов Р.Ж. Таълим менежменти ва инновацион ёндашувлар. Тошкент, 2021.
14. Хайдаров Ф.И. Таълим менежменти назарияси. Тошкент, 2020.
15. Холиқов А.Ж. Олий таълимда бошқарув самарадорлиги. Тошкент, 2023.